

VANNOMRÅDE LEIRA-NITELVA
ÅRSMELDING

2022

Foto: Øystein Sobyel/Photographica

INNHALDSFORTEGNELSE -

1. FORORD	4
2. OM VANNOMRÅDET	5
3. ORGANISASJONEN	6
3.1 Vannområdets organisering	6
3.2 Vannområdegruppens sammensetning i 2022	7
3.3 Avholdte møter i 2022	9
4. AKTIVITETER I VANNOMRÅDET I 2022	10
4.1 Prosjekter	10
4.2 Temakvelder og foredrag	11
4.3 Publikasjoner	11
4.5 Viktige tiltak i kommunene	11
4.6 Ikke gjennomførte aktiviteter	12
5. NETTSIDER OG SOSIALE MEDIA	14
6. VASSDRAGSOVERVÅKING	15
6.1 Kjemisk- fysisk overvåking	15
6.2 Biologisk overvåking	15
7. TILGJENGELIGGJØRING AV KUNNSKAP	16
7.1 Vann-nett	16
7.2 Vannmiljø	16
8. MILJØTILSTAND 2022	17
8.1 Tilstandsklasse 2022	17
8.2 Tilstandsklasse 2022 lørenskog	17
8.3 E.Coli	17
8.4 Trendanalyser	17
9. ØKONOMI - INNTEKTER OG FORBRUK	18
9.1 Hovedkonto	18
9.2 Vassdragsovervåking	19

1. FORORD

Endelig kom året da vi kunne mer og mer vende tilbake til en normal hverdag. For vannområdet betydde dette at vi igjen kunne ha fysiske møter. Selv om digitale møter fungerer greit, la vi fort merke til hvor mye bedre fysiske møter er. Det var igjen rom for de gode diskusjonene som vi litt umerkbart har mistet under pandemien.

Våren og sommeren var preget av lite nedbør som førte til svært lav grunnvannstand, og lav vannstand i de store innsjøene på Østlandet. Dette førte til lav vannstand i flere av våre innsjøer, og Oslo kommune ba innbyggerene om å spare vann. I løpet av høsten endret bildet seg, og fyllingsgraden i magasinene ble over normalen, og Oslo måtte slippe ut vann for å unngå flom.

Samtidig kom det forferdelige nyheter fra Pakistan om massive ødeleggelser av flom. Flommen førte til nærmere 1000 døde, 3,1 millioner mennesker på flukt, skadet mer enn en halv million hjem, og 700 000 husdyr gikk tapt.

Det å kunne sikre nok drikkevann og beskytte mot alvorlige flommer er viktig. Samtidig så må vi ta vare på elvene og innsjøene våre og alt som lever i dem. Dette er en vanskelig ballansegang. Våren 2022 fikk vannområdet en unik mulighet til å delta inn i et pilotprosjekt som går på å erosjons sikre vassdrag med naturbaserte metoder. Her ønsker man å sikre kantsonen samtidig som man tar vare på det biologiske mangfoldet. Det er flott at slike prosjekter kommer da det med klimaendringene nok vil bli enda større behov for erosjonssikring. Vi ser frem til å følge dette prosjektet i 2023.

Helt på tampen av oktober lanserte klima- og miljøminister Espen Barth Eide de godkjente vannforvaltningsplanene for 2022-2027. Planene er Norges helhetlige planer for vannmiljø og vannforvaltning, og skal ligge til grunn for alle sektorbeslutninger om vann. Med planene øker regjeringen ambisjonsnivået i vannforvaltningen, og skal bidra til at Norge i større grad når vannmiljømålene frem mot 2027. Til tross for dette ble det foreslått et kutt på 20 millioner til vannforvaltning når statsbudsjettet ble lagt frem i begynnelsen av oktober. Kutt i midlene til vannforvaltning henger ikke sammen med ønsket om å nå miljømålene i 2027. Om vi skal klare å nå miljømålene så trengs det mer penger, ikke mindre.

Vi håper og tror at regjeringen i 2023 vil følge opp vannforvaltningsplanene og sine ord med mer penger til vannforvaltningen!

2. OM VANNOMRÅDET

Vannområde (VO) Leira-Nitelva er et av Norges 105 vannområder og en del av vannregion Innlandet og Viken. Etter kommunesammenslåing og regionreform består nå vannområdet av 10 kommuner (tabell 1) i fylkene Oslo, Viken og Innlandet.

Vannområdet er et geografisk område avgrenset til Leira og Nitelvas nedbørsfelt, og strekker seg fra Romeriksåsen og Nordmarka i nord til Svellet (innløp Øyeren) i sør. Totalt er det 62 innsjøvannforekomster, 165 elvevannforekomster og 3 grunnvannforekomster i vannområdet.

Leiravassdraget er svært variert fra rent, klart elvevann og mange innsjøer i Øståsen/Nordåsen og Romeriksåsen, til hissige, terrengformede bekker og elver gjennom bratte ravinedaler og til slutt en langsom, meanderende elv før utløpet i Nitelva. Selve elva Leira har en total lengde på 100,8 km. Nitelva har sitt utløp fra Harestuvannet og startet sin ferd gjennom skogkledde områder. Nedover Nittedal går elva inn i jordbruksområder og danner noen meandere. De nedre delene er nærmest en bred flod, og etter 37 km renner Nitelva ut i Svellet ved Lillestrøm.

Både Leira og Nitelva er vernet mot utbygging av kraftverk og andre inngrep i elva.

Begge elvene renner igjennom områder under den marine grensen og er derfor påvirket av marin leire. Dette fører til at den naturlige tilførselen av partikler og næringssalter er stor, og gjør at de nedre delene av vassdragene ikke blir "krystallklare og rene". Målet blir derfor å sikre gode livsbetingelser for vannlevende organismer som lever i slike elver, og best mulig ivareta brukerinteressene.

Tabell 1. Kommunenes areal innenfor VO.

Kommune	% av kommunen som er innenfor vannområdet
Gran	27
Lunner	65
Oslo	7
Ullensaker	35
Rælingen	45
Nannestad	70
Lillestrøm	27
Gjerdrum	100
Lørenskog	100
Nittedal	96

Figur 1. Kart over VO Leira-Nitelva.

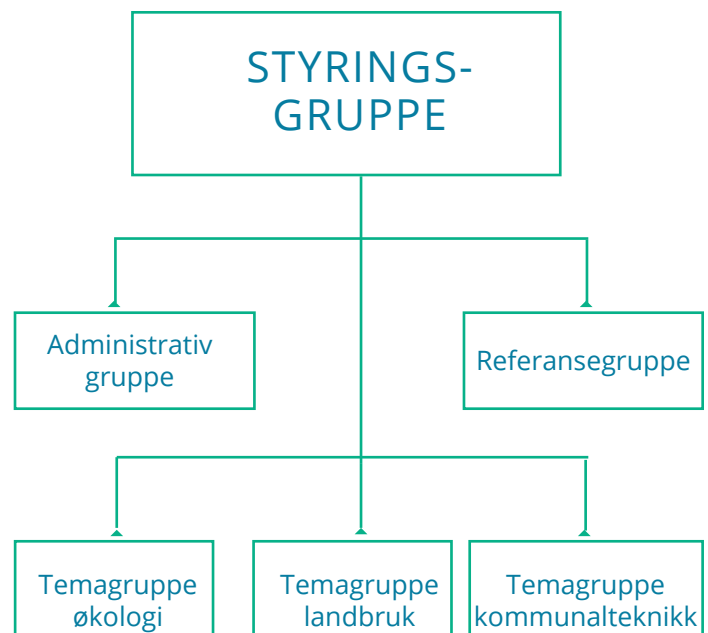
3. ORGANISASJONEN

3.1 VANNOMRÅDETS ORGANISERING

Nåværende organisering av arbeidet i Vannområde Leira-Nitelva ble vedtatt av styringsgruppa i 2008, og arbeidet ble fordelt på fem ulike grupper (figur 2). Styringsgruppa ledes av deltakerkommunenes ordførere/varaordførere. I tillegg deltar en politisk representant fra Viken Fylkeskommune, som delegert prosessmyndighet på vegne av Vannregionmyndigheten for Glomma, Viken fylkeskommune. Statsforvalteren i Oslo og Viken har fagansvar for arbeidet etter vannforskriften. De og Akerhus bondelag deltar i gruppa som observatører. Styringsgruppa legger premisser for vannområdearbeidet etter føringer fra Vannregionmyndigheten, og skal forankre viktig milepæler i sine respektive kommuner. Styringsgruppa legger premissene for arbeidet til vannområdets administrative gruppe, samt tre faggrupper med fagkompetanse innen økologi, landbruk og kommunalteknikk. I 2015 ble det satt igang en prosess for å se på om denne organiseringen av vannområdet var optimal, og om det burde vurderes å gå fra en politisk styringsgruppe til en administrativ styringsgruppe. Etter en grundig prosess kom styringsgruppa frem til i desember 2017 at vannområdet beholder en politisk styringsgruppe.

For best mulig å sikre lokal forankring og medvirkning ble det i 2008 opprettet en referansegruppe med representanter for Akershus bondelag, Småbrukarlaget, Skogeierlag, Naturvernforbundet, Forum for natur og friluftsliv, Jeger- og fiskerforbundet, Grunneierlagene, Utmarkslaget, Nitelvas venner, Sagelvas venner, OSL, Vegvesnet, næringsvirksomheter, m.fl. Noen av disse har ikke vært innkalt til de møtene som har vært avholdt til nå. Det har ikke vært holdt møter i referansegruppa i 2022, men det har vært kontakt med flere for å innhente informasjon om blant annet fisk og edelkreps.

Det daglige arbeidet i vannområdet er tillagt sekretariatet og utføres av daglig leder. Daglig leder har kontor i Lillestrøm kommune, som har det administrative ansvaret for prosjektet.

Figur 2. Organisering av vannområdet.

3.2 VANNOMRÅDEGRUPPENES SAMMENSETNING I 2022

Det har vært ingen endringer i vannområdes styingsgruppe i løpet av året.

Tabell 2. Deltagere i VOs styingsgruppe i 2022

Medlem	Representant i styingsgruppa
Gran	<i>Dag Lindheim, politiker</i>
Lunner	<i>Halvor Bratlie, politiker</i>
Oslo	<i>Frode Hult, seksjonsleder vannmiljø</i>
Ullensaker	<i>Lars Halvor Stokstad Oserud, varaordfører</i>
Rælingen	<i>Håkon Lindal, politiker</i>
Nannestad	<i>Hans Thue, ordfører</i>
Gjerdrum	<i>Anders Østensen (leder), ordfører</i>
Lillestrøm	<i>Thor Grosås (nestleder), varaordfører</i>
Lørenskog	<i>Ernst-Modest Herdickerhoff, varaordfører</i>
Nittedal	<i>Inge Solli, ordfører</i>
AFK	<i>Brita Skallerud</i>
SFOV	<i>Hilde Sundt Skålevåg (observatør)</i>
Bondelaget	<i>Asbjørn Dahle (observatør)</i>
Vannområdet	<i>Line Gustavsen (sekretær/daglig leder)</i>

I løpet av 2022 har det vært noen utskiftninger i den administrative prosjektgruppen.

Tabell 3. Deltagere i VOs administrative gruppe i 2022

Medlem	Representant i prosjektgruppa
Gran	<i>Trygve Rognstad</i>
Lunner	<i>Kari-Anne Steffensen Gorset</i>
Oslo	<i>Toril Giske</i>
Ullensaker	<i>Rita Romsås Fjeldberg</i>
Rælingen	<i>Linda A. Grimsgaard</i>
Nannestad	<i>Erik Gilmore (tom. 28.06.22)/ Therese Børseth (fom. 01.08.22/tom. 07.11.2022)/ Rein Riise Dalermoen (fom. 07.11.22)</i>
Gjerdrum	<i>Veronica Koster</i>
Lillestrøm	<i>Birger Marøy</i>
Lørenskog	<i>Lone Skjønhaug (tom. 01.04.22)/Norun Reppe Bell (fom. 01.04.22)</i>
Nittedal	<i>Terje Kristian Bogstrand</i>
AFK	<i>Estrella Fernandez</i>
SFOV	<i>Heidi Engelhardt Bergsjø</i>
Statens vegvesen	<i>Ola Rossing Eide</i>
Vannområdet	<i>Line Gustavsen (sekretær/daglig leder)</i>

Alle de tre temagruppene hadde gruppeledere i 2022. Gruppelederen bistår daglig leder med å utarbeide saksliste til møtene, og har ansvaret for å lede disse. Oversikt over hvem som representerte kommunene i de ulike temagruppene finnes i tabell 4.

Tabell 4. Deltagere i VO's temagrupper i 2022.

Kommune	Faggruppe kommunalteknikk	Temagruppe økologi	Temagruppe landbruk
Gran	Trygve Rognstad	Trygve Rognstad	Einar Teslo/Ellen Tofteberg Hogsrud(tom. 01.04.22)/Anders Kvaløy Olsen (12.12.22)
Lunner	Kari-Anne Steffensen Gorset	Kari-Anne Steffensen Gorset	Einar Teslo/Ellen Tofteberg Hogsrud(tom. 01.04.22)/Anders Kvaløy Olsen (12.12.22)
Oslo	Toril Giske/Mathias K. Jerpseth	Toril Giske/Mathias K. Jerpseth	Ida M. F. Gjersem
Ullensaker	Rita Romsås Fjeldberg	Rita Romsås Fjeldberg	Hans Petter Langbakk/Mina Lisa Schou
Rælingen	Linda A. Grimsgaard	Linda A. Grimsgaard	Ida M. F. Gjersem
Nannestad	Olga Burbo(tom. 27.05.22)/Erik Borander (fom. 27.05.22)	Liv Dervo (tom. 14.09.22)/Therese Børseth (fom. 14.09.22)	Nina Lynnebakken
Gjerdrum	Veronica Koster	Veronica Koster	Hans Petter Langbakk/Mina Lisa Schou
Lillestrøm	Jan Erik Bøgeberg	Hilde Birkeland	Ann-Kathrine Kristensen
Lørenskog	Anton Plochik	Tove Haugland Udon (tom. 12.01.22) / Norun Reppe Bell (fom. 01.04.22)	Ida M. F. Gjersem
Nittedal	Terje Kristian Bogstrand	Guro Haug	Einar Teslo/Ellen Tofteberg Hogsrud(tom. 01.04.22)/Anders Kvaløy Olsen (12.12.22)
AFK	-	Estrella Fernandez	-
SFOV	Anette Strømme	Jonas Dahl Torp (tom. 22.08.2022)	Heidi Engelhardt-Bergsjø
Bondelaget	-	-	Asbjørn Dahle
Vannområdet	Line Gustavsen (sekretær/daglig leder)	Line Gustavsen (sekretær/daglig leder)	Line Gustavsen (sekretær/daglig leder)

3.3 AVHOLDTE MØTER I 2022

Oversikt over møter avholdt i prosjektorganisasjonen i 2022 er vist i tabell 5.

Tabell 5. Antall møter avholdt i de ulike gruppene i VO i 2022.

Vannområde Leira-Nitelva 2022	Antall møter	Beskrivelse
Styringsgruppe	4	1 digitalt møte/2 hybridmøter/1 fysisk møte
Administrativ gruppe	3	1 digitalt møte/2 hybridmøter
Temagruppe økologi	4	1 digitalt møte/3 hybridmøter
Temagruppe landbruk	4	2 digitale møter/2 hybridmøter
Temagruppe kommunalteknikk	4	1 digitalt møte/1 fysisk møte/2 hybridmøter

I 2022 ble det avholdt en del hybridmøter, det vil si møter der en del av deltagerene deltok fysisk, mens en del deltok digitalt. Dette gjør det lettere for fler å kunne delta på møtene.

Referater fra møtene i prosjektorganisasjonen er sendt møtedeltakere og publisert på elveliv.no. Saksprotokoller fra møter i styringsgruppa er i tillegg sendt i kopi til postmottak i hver av de 10 eierkommunene.

I tillegg til de ordinære møtene har det vært avholdt flere møter i ulike adhoc-grupper i forbindelse med ulike aktiviteter og prosjekter.

Daglig leder har deltatt på en del eksterne møter, arrangementer og seminarer. Et utvalg er presentert nedenfor.

Removing Road Dams in Europe 19.01.22

19. januar var det et digitalt seminar om å fjerne veikulverter i Europa. Seminaret ble avholdt av The World Fish Migration Foundation, The United States Forest Service og The Nature Conservancy. Temaet var hvordan man kan forbedre kryssningspunkter i elver og bekker for å forbedre biodiversiteten i Europas elver. Dette er et tema som passet godt for vannområdet da vi har mange veikulvert og andre vandringshindre i vannområdet.

Vannområdesamling 7.06 - 09.06.22

I juni ble det arrangert vannområdesamling for vannområdene i vannregion Oslo og Viken. Samlingen fant sted på Røros, og det ble en god samling med blant annet fokus på gruveforurensning, naturkvaliteter og samarbeid.

Nasjonale vannmiljøkonferanse 31.10-01.11.22

I månedsskifte oktober november ble den nasjonale vannmiljøkonferansen avholdt. Temaet var: Godt vannmiljø i 2027 - vi må handle nå! Og hovedmålet med konferansen var å motivere til igangsetting av miljøtiltakene som er foreslått i de oppdaterte vannforvaltningsplanene med tiltaksprogrammer, slik at vi kan nå miljømålene i 2027.

4. AKTIVITETER I VANNOMRÅDET I 2022

4.1 PROSJEKTER

Kartlegging av edelkreps i Østmarka

Høsten 2022 gjennomførte vannområdet i samarbeid med vannområde Øyeren en kartlegging av edelkreps på gjenstående lokaliteter i Østmarka i kommunene Rælingen og Lørenskog. Dette var en oppfølging av forvaltningsplanen som ble utarbeidet i 2021. Dessverre var det ingen funn av edelkreps på lokalitetene som ble undersøkt i vannområde Leira-Nitelva, og kun funn på en lokalitet i vannområde Øyeren. Prosjektet ble gjennomført med støtte fra Statsforvalteren i Oslo og Viken, og det var Utmarksforvaltningen som gjennomførte kartleggingen.

Bilde 2, Teinefiske. Foto: Nikolai A. Krøgenes

Kartlegging av avrenning fra skytebaner

I 2022 gjennomførte vannområdet en kartlegging av avrenning fra 6 skytebaner i vannområdet. Cowi fikk oppdraget, og det ble gjennomført tre prøverunder. På den første runden ble tatt prøver av både sediment og vann, mens på de to siste rundene ble det kun tatt vannprøver. På enkelte av banene ble det funnet for høye verdier i vann og/eller sediment. Cowi har foreslått tiltak som bør gjennomføres på de ulike skytebanene. Prosjektet var fullfinansiert av vannområdets egenkapital.

Bilde 3, Prøvetagning. Foto: Vannområde Leira-Nitelva.

Kartlegging av kantsoner

Vannområdets landbruksgruppe har ved hjelp av ortofoto kartlagt hvor det mangler kantsoner langs jordbrukslandskap. Kartleggingen har vist at det er mye kantsoner langs jordbrukslandskap, men enkelte steder er det veldig tynt og det er også områder hvor kantsoner mangler helt. Landbruksgruppa ønsker å følge opp kartleggingen i årene som kommer med et mulig treplantingsprosjekt.

Screening av vannkvalitet i etterkant av kvikkleireskredet i Gjerdrum

I desember 2020 gikk det et stort kvikkleireskred i Gjerdrum, og selv etter opprydding ligger det mye ulikt i rasmassene i skredgropa. Det ble derfor besluttet, etter forslag fra Gjerdrum kommune, å gjennomføre en screening av vannkvaliteten oppstrøms og nedstrøms skredområdet for å se om skredet påvirker vannkvaliteten. Screeningen viste at det nedstrøms skredområdet i perioder er stor forurensning av miljøgifter. I dialog med Statsforvalteren i Oslo og Viken er det besluttet å fortsette å ta vannprøver for å holde oppsyn med tilstanden. På grunn av den ustabile grunnen i området er det per nå ikke aktuelt med tiltak.

4.2 TEMAKVELDER OG FOREDRAG

Foredrag for Plan- og utviklingsutvalget i Lunner kommune

Den 23. august 2022 holdt vannområdene Randsfjorden og Leira-Nitelva et foredrag for Plan- og utviklingsutvalget i Lunner kommune. De fikk en innføring i vannområdearbeidet, vannforskriften, miljøtilstand i Lunner kommune og hvilke aktiviteter som skjer i vannområdene.

4.3 PUBLIKASJONER

Faktaark

Vannområdet jobber med å utarbeide faktaark med ulike temaer for Nitelva- og Leira-vassdragene. I 2022 kom det ut fire faktaark med to ulike temaer. Temaene var ørret og elvemusling, og de var tilpasset de to hovedvassdragene i vi har i området. Faktaarkene ligger på vannområdets nettsider elveliv.no.

Bilde 4, Faktaark om elvemusling.

4.5 VIKTIGE TILTAK I KOMMUNENE

I kommunene jobbes det med store og små tiltak som vil forbedre vannkvaliteten. Under er et lite utvalg av det som skjedde i kommunene i 2022.

Nittedal

- Reetablering av infrastruktur som ble ødelagt av Kvikkleireskredet på Li ble ferdigstilt høsten 2022. Dette inkluderer ny pumpestasjon for avløp, kommunale VA-ledninger og kummer, interkommunale hovedledninger for VA, overvannsanlegg ink. fordrøyningsanlegg, tele- og fiberkabler, vei og veilys. Majoriteten av ressursene til kommunen er brukt på dette. Usikkerhet knyttet til forsikringspenger og tilskudd har gjort at andre byggeprosjekter har ventet.
- Sikring av høydebasseng for drikkevann etter krav fra Mattilsynet. Dette var mindre tiltak på tak og inngjerding for å hindre tilkomst til anlegg.
- «Jakten på fremmedvann» er et pågående prosjekt der driftsavdelingen sammen med LeakDetector undersøker og kartlegger kilder til innlekk på avløpsnett. Dette blir datagrunnlag for fremtidige tiltak.
- «VA på langs» er samarbeidsprosjektet med NRVA for nye hovedledninger. Det ble gjennomført grunnundersøkelser, grunnverv, prosjektering etc. Arbeid med reguleringsplan ble igangsatt.
- Bekjemping av kjempespringfrø langs Nitelva er videreført i samarbeid med Nittedal elveforum.
- Utredet forurensning ved historisk og aktiv skytebane på Saugerud.
- Utredet restaureringstiltak for et våtmarksområde ved Rulse.
- Gjennomført edelkrepsundersøkelser i Nitelva.

Lunner

- Harestua renseanlegg har rensesresultater som er bedre enn kravene i utslippstillatelsen og således bidrar det mer enn forutsatt til bedre vannkvalitet i Harestuvannet
- Vanlige rutiner for drift av vann- og avløpsledninger og kontroll av private avløpsanlegg
- Det er gjennomført tilkoblinger av private avløpsanlegg til offentlig ledning

Ullensaker

- Flere prosjekter er satt igang der det planlegges bekkeåpninger, spesielt i sentrumsområdet i Jessheim.
- Det er gjennomført tilsyn både ved private avløpsanlegg og nærings- og industripåslipp.
- Planlegging av biotopforbedrende tiltak for edelkreps i Kverndalsbekken.
- Oppstart av kartlegging av kjempespringfrø langs vassdrag samt noe bekjempelse av kjempespringfrø.
- God aktivitet innenfor landbruk med mange SMIL- og dreneringssaker, samt RMP-søknader. Det har vært mindre jordarbeiding på høsten og økning i direktesådd høstkorn.

Nannestad

- Det ble jobbet med revisjon av hovedplan VA, og dette arbeidet er forventet gjennomført i 2023.
- Prosjekt Løken 2 ble startet, her skal avløpsnett og kummer utbedres. Planlagt ferdig i 2024.
- Prosjekt Øyungsvegen ble satt igang. Ny pumpestasjon ble etablert, og det legges avløpsledning med tre sidetraseer for å tilgjengeliggjøre avkloakking i Øyungsvegen.
- Det er rehabilitert avløpsledninger ved Eker skole, Gjøkvegen, Åmål og Bahus
- Arbeidet med å bekjempe de fremmede artene kjempespringfrø og canadagullris langs Leira fortsatte, og vil også fortsette i 2024.
- Etter raset i Leirbekken er totalt 100 000 m³ med masser brukt i prosjektet med å stabilisere området. Til sammen er 2 km med bekker sikret mot erosjon. Videre beplanting og etablering av ode kantsoner er under arbeid.

Lillestrøm

- To tilsynsstillinger innenfor spredt avløp er etablert. Starter feltarbeid våren 2023.
- Kommunen har opprettet stilling for geoteknikk. 20% tilhører kommunalteknikk.
- Gjennomført mulighetsstudie for oppgradering av PA'er på strekningen Leirsund - Åråsen.
- Hovedplan for vann- og avløp godkjent

Lørenskog

- I 2022 er 3,3 km spillvannsledningen rehabilitert og/eller separert.
- Det ble fjernet sedimenter fra rensedammen i Rådhusparken for å bedre renseseffekten
- I 2022 ble totalt 135 overvannsutløp analysert for E. coli. Dette er alle utløpene i Finstadbekken, Ellingsrudelva, Røykåsbekken, Djupdalsbekken og deler av Langvannet. Ut ifra disse analysene ble det kildesporet fram til 5 direkte feilkoblinger (private), 5 lekkasjer mellom kommunale ledninger/kummer og 4 forurensningsutslipp. Feilkoblinger er utbedret. Lekkasjene er under planlegging for utbedring, mens 2 av 4 forurensningsutslipp er stoppet. De to resterende er pågående arbeid for å avdekke kilde.
- Det ble kartlagt noen forekomster av kjempespringfrø langs Røykåsbekken og Ellingsrudelva
- Det ble tømt 281 sandfang i løpet av 2022

4.6 IKKE GJENNOMFØRTE AKTIVITETER

Stormøte for prosjektorganisasjonen

Det var tenkt å gjennomføre et stormøte for prosjektorganisasjonen, for å markere at vi snart skal over i en ny planfase og at arbeidet med nye forvaltningsplaner for perioden 2022-2027 har startet.

Kurs i databasene Vann-Miljø og Vann-Nett

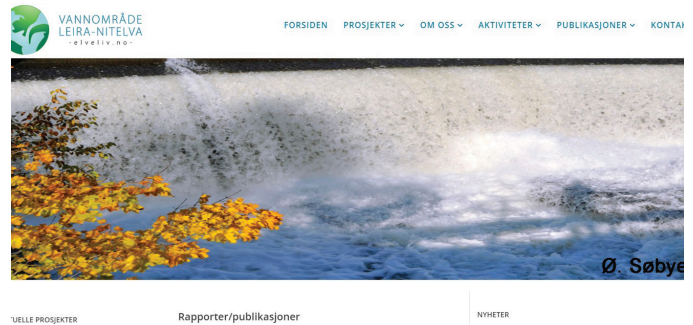
Databasene Vann-Miljø og Vann-Nett er to nasjonale databaser med mye viktig informasjon for de som jobber med vannforvaltning. Det var planlagt å arrangere kurs for aktuelle personer i kommunene i 2021, for å øke kunnskapen om disse databasene. På grunn av koronasituasjonen har dette blitt utsatt til et senere tidspunkt hvor det vil være mulig å møtes fysisk eller gjennomføre kurset digitalt.

5. NETTSIDER OG SOSIALE MEDIA

Elveliv.no

Nettsidene til vannområdet er i stadig utvikling, og man kan finne mer og mer informasjon på nettsidene.

I 2022 var det 5274 unike besøkende på sidene, og totalt 12048 besøk. Det har vært en liten nedgang i antall unike besøkende og totalt antall besøk fra 2021. Det dokumentet som ble lastet ned flest ganger var faktaarket om Nordbytjernet fra 2019. Det ble lastet ned hele 827 ganger i løpet av året. I 2021 lå dette faktaarket på andre plass med 461 nedlastninger. Her har vi helt klart truffet rett med dette faktaarket. Hele 30 dokumenter ble lastet ned mer enn 100 ganger.

Bilde 6. Screenshot av vannområdets nettsider elveliv.no

Facebook

I 2022 kom det bare 7 nye følgere på vannområdets Facebook-sider, slik at antall følgere var oppe i 551 i slutten av 2022. Det var redusert aktivitet på Facebook, og det ble kun postet 8 innlegg i løpet av året, 6 innlegg nådde over 200 personer. Det innlegget som nådde flest personer var informasjon om prosjektet med å kartlegge avrenning fra skytebaner i vannområdet. Dette innlegget nådde ut til 380 personer.

Det er viktig å nå ut til befolkningen i området med det arbeidet som gjennomføres for å bedre vannkvaliteten i de 10 kommunene, og Facebook er en god plattform til å gjøre dette på. Vi vil øke aktiviteten på Facebook i 2023.

Bilde 7. Det mest sette innlegget i 2022 var innlegget om kartlegging av avrenning fra skytebaner.

Instagram

Det var liten aktivitet på vannområdets Instagramkonto i 2022, og det ble publisert 4 innlegg i løpet av året. Ved inngangen av året hadde vannområdet 103 følgere, og til tross for liten aktivitet økte dette med 18 stk, slik at 31.12.2021 hadde vannområdet 121 følgere på Instagram. Målet med kontoen er å vise frem hvor flott området er, og gi et kort innblikk i hva som rører seg i et vannområde. Det er opprettet en hashtag #VannområdeLeiraNitelva, som man kan benytte seg av når man privat tar bilder i vannområdet. I 2023 vil vi bli mer aktive på Instagram.

Bilde 8. Det var ingen aktivitet på vannområdets instagramkonto i 2021.

6. VASSDRAGSOVERVÅKING

Vassdragsovervåking består av kjemisk-fysisk overvåking, hvor det blir tatt vannprøver ifølge et fastsatt overvåkingsprogram, og overvåking av biologiske kvalitetselementer. I motsetning til den kjemisk-fysiske overvåkingen som pågår kontinuerlig, skal biologisk overvåking gjennomføres minimum hvert tredje år. Kvalitetselementene som blir brukt i VO's biologiske overvåking er vannplanter, begroingsalger og bunndyr, og vannkjemien fra den kjemisk-fysiske overvåkingen er en støtteparameter.

6.1 KJEMISK- FYSISK OVERVÅKING

Det ble i 2013 utarbeidet et forslag til overvåkingsprogram for Leira-Nitelva. Vannområdets overvåkingsprogram inngår i overvåkingsprogrammet for Vannregion Innlandet og Viken, og det oppdateres jevnlig.

Kommunene som inngår i vannområdet, har organisert seg ulikt med hensyn på gjennomføring av vassdragsovervåkingen, og 7 av kommunene er inkludert i overvåkingsprogrammet.

I 2021 har Lillestrøm innkjøpskontor arbeidet på vegne av kommunene om å få på plass en ny rammeavtale om tiltaksrettet overvåking, og ny avtale med Norconuslt kom på plass i desember 2021. Denne avtalen gjelder for 2 år med opsjon for 1 + 1 år. Dette samarbeidet omtales ofte som "Overvåkingsprogrammet for Leira-Nitelva", eller "fellesovervåkingen", da det omfatter størstedelen av den tiltaksrettede overvåkingen innen vannområdet og har blitt administrert av vannområdesekretariatet. Kommunene som er en del av denne rammeavtalen er Gjerdrum, Lillestrøm, Lørenskog, Nannestad, Nittedal, Rælingen og Ullensaker.

Kostnadene for fellesovervåkingen er fordelt mellom kommunene ut fra antall prøvesteder, antall prøver, og type prøve (analyse av kjemiske parametere, bunndyr, begroingsalger eller vannplanter). Det er også gitt ett statlig bidrag på 450 000 kroner, tildelt vannområdet fra Statsforvalteren i Oslo og Viken i 2022. Dette statlige bidraget er et bidrag til overvåking i områder hvor jordbruket er en viktig påvirkning.

I tillegg til de kostnadene som fremgår av tabell 7 (s. 18), finansieres tre stasjoner i Nitelva (Kjellerholen, Sagdalen og Rud/Åmot), av NRA og eierkommunene (Lørenskog, Rælingen og Lillestrøm). Ytterligere tre stasjoner i Nitelva finansieres av DYNEA (D6, D8 og D9) Resultatene inngår i årsrapport for vassdragsovervåkingen, og vil bli publisert på vannområdets hjemmeside elveliv.no i løpet av våren 2022.

Det gjennomføres omfattende overvåking også i kommunene Lunner og Oslo, men resultatene fra denne overvåkingen er p.t. ikke inkludert i felles årsrapport for vassdragsovervåkingen i Leira-Nitelva, men oppsummeres i separate rapporter. Statsforvalteren's overvåking i forsuringspåvirkede vannforekomster og kartlegging av biologiske kvalitetselementer som fisk og muslinger publiseres også i separate rapporter.

Når samtlige overvåkingsresultater er tilgjengeliggjort i Vannmiljø kan Statsforvalteren benytte dataene til å reklassifisere økologisk tilstand i de aktuelle vannforekomstene, og det vil da være mulig å hente ut helhetlige oversikter fra Vann-Nett som viser økologisk tilstand for vannforekomstene i området.

I 2022 ble totalt 40 stasjoner overvåket, 22 stasjoner i regi av vannområdet, tre stasjoner av Dynea og tre stasjoner av NRA og 12 av Lørenskog kommune. I tillegg har Lørenskog kommune overvåket ytterligere 10 stasjoner. Alle disse stasjonene er med i kapittel 8.

6.2 BIOLOGISK OVERVÅKING

Biologisk overvåking skal gjennomføres hvert tredje år. I 2020 ble vannplanter, bunndyr og begroingsalger samlet inn på sensommer/høsten og identifisert. Individene blir vurdert opp mot forskjellige indekser som forteller hva slags påvirkninger det er i vannet de ble hentet fra:

- Bunndyr og begroingsalger vurderer organisk belastning og eutrofiering. Næringsrike miljøer som ofte har høye konsentrasjoner av næringsalter (nitrogen og fosfor) anses som eutrofe (næringsrike).
- Vannplanter vurderer eutrofiering, forsuring og vannstandsvariasjon.

Det ble ikke gjennomført biologisk overvåking i 2022. Neste gang dette skal gjøres er i 2023.

7. TILGJENGELIGGJØRING AV KUNNSKAP

7.1 VANN-NETT

Vann-Nett er et nettbasert kartverktøy som brukes i arbeidet med vannforskriften. I Vann-Nett vises inndelingen i vannområder og vannforekomster, og for hver vannforekomst er det lagret informasjon om miljøtilstand, evt. risiko for å ikke nå målet om god økologisk tilstand, aktuelle påvirkninger samt tiltak for å bedre den økologiske tilstanden. Vannforskriften setter krav til medvirkning med hensyn til faglige vurderinger, beslutninger og gjennomføring av tiltak for å oppnå god miljøtilstand i vannet. Vann-Nett er ment å sikre tilgang på miljøinformasjon for faglige institusjoner, interessegrupper, myndigheter og allmennheten.

7.2 VANNMILJØ

Vannmiljø er den statlige miljøforvaltningens fagsystem for lagring av analyse av data om miljøtilstanden i vann. Vannmiljø er integrert med Vann-Nett, og analyseresultater registrert i Vannmiljø benyttes ved fastsettelse av miljøtilstand i Vann-Nett.

Analysene fra de lokalitetene som overvåkes av Norconsult på vegne av kommunene Gjerdrum, Lillestrøm, Lørenskog, Nannestad, Nittedal, Rælingen og Ullensaker (også omtalt som "Overvåkingsprogrammet for vannområdet"), har blitt registrert i Vannmiljø av oppdragstaker. Det samme har resultatene fra de ulike prosjektene som ble gjennomført i 2022.

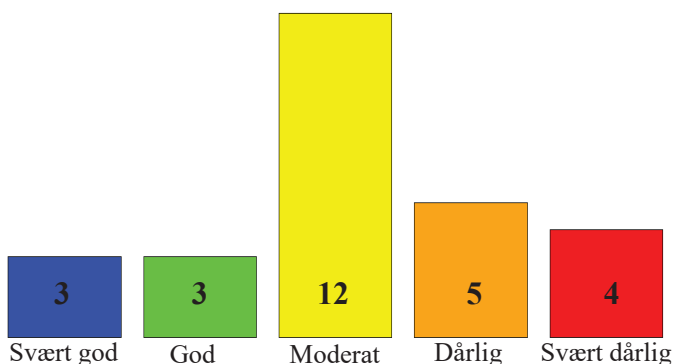
Data tilbake til 2008, og for noen stasjoner enda lengre tilbake, er lagt inn i Vannmiljø, slik at man får en best mulig oversikt over hvordan vannkvaliteten har utviklet seg.

Det er veldig viktig at de kommunene som driver med overvåking av vannforekomster i egen regi også får registrert sine resultater i Vannmiljø, slik at vannforekomstene i disse kommunene får en riktig vurdering når det fastsettes miljøtilstand for disse vannforekomstene.

8. MILJØTILSTAND 2022

8.1 TILSTANDSKLASSE 2022

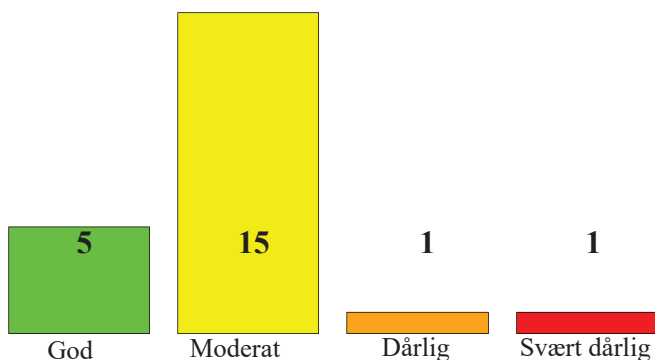
Den kjemisk-fysiske overvåkingen i 2022 viser at 6 prøvelokaliteter når miljømålet på god eller bedre tilstand, mens 21 lokaliteter havnet i moderat eller dårligere tilstand. Dette er samme antallet som i 2021. Figur 3 viser tilstandsklassene i 2022.

Figur 3. Antall prøvelokaliteter i hver tilstandsklasse i 2022 (- Lørenskog).

8.2 Tilstandsklasse 2022 Lørenskog

Tilstandsklassene i Lørenskog i 2022 er skilt ut fra resten da det er brukt en litt annen metode for å finne økologisk tilstand. Her er ikke nitrogen tatt med i vurderingen. Årsaken til dette er at det i 2020 ble benyttet denne metoden i Lørenskog, og vi ønsker å kunne sammenligne resultatene mellom 2020, 2021 og 2022. I 2022 hadde 5 stasjoner i Lørenskog oppnådd miljømålet basert på fosfor, mens 17 stasjoner ikke nådde miljømålet. Det er to færre stasjoner som har oppnådd miljømålet i 2022 i forhold til 2021.

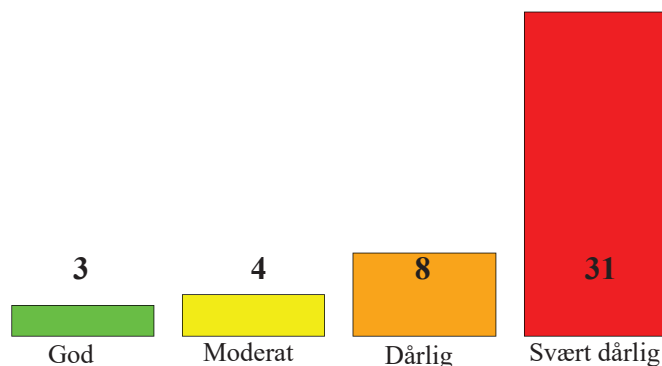

Figur 4. Antall prøvelokaliteter i hver tilstandsklasse i 2022 i Lørenskog

8.3 E.COLI

E.coli-bakterier er tarmbakterier som kan være sykdomsfremkallende. E.coli inngår ikke som klassifiseringselement i Vannforskriften, og er heller ikke et element per nå i klassifisering av tilstand i Vann-Nett. Vannområdet velger uavhengig av dette å analysere for e.coli bakterier når vi tar vannprøver. Dette fordi det også er viktig å ha kunnskap om blant annet badevannskvalitet. Mengden e.coli-bakterier kan variere veldig fra måned til måned, og sier oss ikke noe om kilden, men ved høye verdier settes det i gang kildeoppsøking. En type kildeoppsøking er å undersøke DNA i e.coli-bakteriene for å finne ut av kilden. Slike sporinger har vist at naturlige kilder som fugler kan stå for en stor andel av e.coli-bakteriene som vi måler.

I 2022 var det kun 3 stasjoner som oppnådde god tilstand når det gjelder e.coli, og hele 43 stasjoner hadde for dårlig tilstand. Dette er basert på et gjennomsnitt av alle målingene, slik at en stasjon kan ha hatt god tilstand på flere målinger, og at enkelte svært dårlige resultater trekker ned.

Figur 5. E.coli-bakterier. Antall prøvelokaliteter i hver tilstandsklasse

8.4 Trendanalyser

Det er gjennomført trendanalyser for 23 stasjoner i vannområdet (utenom Lørenskog). Trendanalysene viser utvikling i konsentrasjoner av total nitrogen og total fosfor over tid. For total nitrogen er det kun en stasjon som viser en økende trend, mens åtte stasjoner har synkende trend. For total fosfor er det 11 stasjoner som har nedadgående trend, og ingen som har økende. For de gjenstående stasjonene er det ingen signifikant endring. At så mange stasjoner viser nedadgående trend for nitrogen og fosfor er svært positivt, og viser at tiltakene fungerer.

9. ØKONOMI - INNTEKTER OG FORBRUK

9.1 HOVEDKONTO

Vannområdets midler er fordelt på to ulike prosjekter, prosjekt Vannområde Leira-Nitelva og prosjekt Vassdragsovervåking. Prosjektregnskapet for 2022 fremgår av tabell 6.

Tabell 6. Regnskap for VO's driftskonto 2022

Konto	Regnskap 2022	Budsjett 2022	Regnskap 2021
Utgifter			
Lønnsutgifter	980 494	912 415	1 516 304
Møtegodtgjørelse	0	8 000	0
Interntjenester Lillestrøm kommune	0	50 000	0
Kontorutgifter (rekvisita, datautstyr, annet)	240	0	0
Abbonement / samtale mobil, telefon, net o.l.	708	1 000	708
Velferdstiltak ansatte og andre	0	1 000	861
Mat til bevertning og leie av møtelokaler	11 147	30 000	0
Kurs/konferanser inkl. overnatting og reiseutgifter	1 520	15 000	2 758
Kontingenter, medlemskap	750	750	750
Lisens, kjøp og oppgradering av dataprogram	17 467	10 000	3 760
Datautstyr og telefon	6 587	6 500	0
Konsulentonorar/andre kjøpte tjenester/forelesere	346 166	500 000	484 850
Søknadsordning søppelrydding	0	100 000	0
Informasjonsutgifter (bilder, trykk, o.l.)	1 605	20 000	9 000
Km- godtgjørelse og reiseutgifter	8 956	10 000	
Arbeidsklær	0	3 000	0
MVA	90 077	0	0
Sum utgifter	1 465 717	1 667 665	2 018 991
Inntekter			
Refusjon foreldrepenger	104 522	135 000	247 605
Innbetaling fra eierkommunene	893 000	893 000	893 000
Tilskudd fra VO Øyeren og Rælingen kommune (edelkreps)	42 700	0	0
Driftstilskudd Viken fylkeskommune	158 461	150 000	165 000
Driftstilskudd Vannregionmyndigheten	341 282	150 000	237 809
Andre tilskudd/prosjekttilskudd	135 000	0	230 000
MVA refusjon	90 077	0	
Avsetting til bundet driftsfond	- 299 325	0	0
Bruk av bundet driftsfond		339 665	245 577
Sum inntekter	1 465 717	2 092 148	2 018 992

Ved utgangen av 2022 hadde vannområdet et overskudd på kr. **299 325,-** som ble avsatt til bundet driftsfond. Ved utgangen av 2022 stod det kr. 2 713 719,- på bundet driftsfond.

9.2 VASSDRAGSOVERVÅKING

Kostnadene i forbindelse med overvåkingsprogrammet i vannområdet er utskilt i et eget budsjett/regnskap.

Tabell 7. Regnskap for VO's konto for vassdragsovervåking 2022

Konto	Regnskap 2022	Budsjett 2022	Regnskap 2021	Merknader
Utgifter				
Konsulentonorar overvåkingsprogrammet	534 313	900 000	628 410	
Analyser av vannprøver	317 992	0	0	
Screening Gjerdrum	75 857	0	0	
Ekstra prøvetagning Ullensaker	36 455	0	0	
Analyser Lørenskog	429 506	0	0	
Import vannmiljø	1 000	0	0	
Biologisk overvåking 2020	0	0	451 254	
Oppblomstring av alger i Råsjøen	850	0	1 600	
Andre utgifter	910	0	1 007	
Sum utgifter	1 396 883	900 000	1 082 271	
Inntekter				
Refusjon Gjerdrum kommune	166 400	120 000	96 682	
Refusjon Lillestrøm kommune	175 167	300 000	200 957	
Refusjon Nannestad kommune	70 527	100 000	88 754	
Refusjon Nittedal kommune	102 453	140 000	127 067	
Refusjon Rælingen kommune	57 838	60 000	105 433	
Refusjon Ullensaker kommune	130 462	130 000	119 420	
Refusjon Lørenskog kommune	433 611	50 000	0	
Statlig tilskudd til tiltaksrettet overvåking i jordbruksområder (via Fylkesmannen i Oslo og Akershus)	450 000	0	400 000	
Bruk av bundet driftsfond	0	0	0	
Avsetning til bundet driftsfond	- 189 575	0	56 042	
Sum inntekter	1 396 883	900 000	1 138 313	

Ved utgangen av 2022 hadde vannområdet et overskudd på kr. 189 575,- som ble avsatt på bundet driftsfond. Overskuddet skyldes at kun kr. 300 000,- av tilskuddet fra Statsforvalteren ble benyttet til å redusere kommunenes utgifter til overvåking i 2022. De resterende kr. 150 000,- ble spart til 2023 da kostnadene da vil bli mye høyere grunnet biologisk overvåking. Ved utgangen av 2022 stod det kr. 542 061,- på bundet driftsfond tilknyttet vassdragsovervåkingen.

Den store forskjellen mellom budsjett og regnskap på konsulentonorar skyldes at det ikke var delt opp i kostnader til konsulent og til analyser av vannprøver. De andre avvikene fra budsjett skyldes avtaler som ble inngått først i 2022, og at det ikke var budsjettert med noe tilskudd fra Statsforvalteren.

VEDLEGG 1. OVERSIKT OVER KOMMUNENES ØKONOMISKE BIDRAG TIL FELLESUTGIFTER I VO LEIRA-NITELVA

Fordelingsnøkkel:

- Grunnbeløp kr. 20 500,-
- Kr. 1,- pr. daa jordbruksareal
- + kr. 3 pr. innbygger

Tabell 8. Kommunenes innbetalte felleskostnader i 2022

Inntekter/felleskostnader kommunevis	2022
Lillestrøm	245 500
Lørenskog	140 000
Nittedal	99 000
Rælingen	70 500
Oslo	20 500
Gjerdrum	65 000
Ullensaker	105 500
Nannestad	92 500
Gran	20 500
Lunner	34 000
Sum inntekter	893 000

VANNOMRÅDE
LEIRA-NITELVA
- elveliv.no -

VANNOMRÅDE LEIRA-NITELVA

Sekretariatet, c/o Lillestrøm kommune
Postboks 313
2001 Lillestrøm

Telefon:

66 93 83 06

E-post:

post@elveliv.no

Nettside:

elveliv.no

Facebook:

[facebook.com/
vannomradeLeiraNitelva](https://www.facebook.com/vannomradeLeiraNitelva)